

UPDATE Kennisbank Diversiteit en Emancipatie (IDEM Stedelijk expertisecentrum voor inclusie, discriminatie en (lhbt-)emancipatie) – september 2023

TITEL: Monitor discriminatie bij woningverhuur 2023

AUTEUR(S): Britt, A.

Tierolf, B.

Hoogenbosch, A.

Verstappen, M.

Dusault, Y.

Yassine, D.

UITGAVE: Utrecht : Verwey-Jonker Instituut, 2023

SAMENVATTING: Rapport van de derde monitor discriminatie bij woningverhuur. Net als in de eerste twee monitors wordt onderzocht in hoeverre mensen met een niet -Nederlands klinkende naam dezelfde kansen hebben op een bezichtiging van een huurwoning als mensen met een Nederlands klinkende naam. En of stellen bestaande uit twee mannen (met Nederlands klinkende namen) dezelfde kans hebben voor een bezichtiging als stellen bestaande uit een man en vrouw (beide met Nederlands klinkende namen). Ook wordt de bereidheid getoetst van verhuurbemiddelaars om mee te werken aan een discriminerend verzoek van een (fictieve) verhuurder. In aanvulling hierop toetsen is voor het eerst getoetst in hoeverre gender van invloed is op uitnodigingskansen. Als methode zijn correspondentietesten en mystery calls gebruikt. Door middel van correspondentietesten reageerden de onderzoekers met twee fictieve, quasi -identieke profielen op advertenties van huurwoningen die via verhuurplatform Pararius werden aangeboden. Het ene profiel had een Marokkaans klinkende mannen - of vrouwen naam of een Pools klinkende mannen naam (testprofiel), het andere profiel had een Nederlands klinkende mannen- of vrouwen naam (controleprofiel). Vervolgens werden de terugkomende reacties van woningaanbieders vergeleken, om erachter te komen of iemands veronderstelde etnische achtergrond van invloed is op zijn/haar kans om uitgenodigd te worden voor een bezichtiging. Ook analyseerden de onderzoekers in hoeverre seksuele gerichtheid uitnodigingskansen bepaalt. Hiervoor werden fictieve homoseksuele koppels (bestaande uit twee typische mannennamen) en heteroseksuele koppels (bestaande uit een typische mannen naam en een typische vrouwen naam) ingezet. En tot slot analyseerden we ook de invloed van gender (Nederlandse vrouwen namen in vergelijking met Nederlandse mannennamen). Dit, omdat uit de tweede landelijke monitor bleek dat de vrouwelijke profielen significant ($p < 0,05$) minder vaak werden uitgenodigd dan de mannelijke profielen. Het verschil in uitnodigingskansen tussen de test- en controleprofielen drukt wordt uitgedrukt in de netto-discriminatiegraad. Een positieve netto -discriminatiegraad geeft het percentage weer dat het testprofiel systematisch wordt benadeeld ten opzichte van het controleprofiel. Een negatieve netto -discriminatiegraad geeft het percentage weer dat het testprofiel wordt bevoordeeld ten opzichte van het controleprofiel. Tenslotte onderzochten de onderzoekers met zogenaamde mystery calls de bereidheid van een verhuurbemiddelaar om mee te bewegen met een discriminerend verzoek van een

fictieve verhuurder. Acteurs belden met verhuurbemiddelaars en stelden de vraag: 'Zou het mogelijk zijn om niet te verhuren aan buitenlanders; van die Marokkanen, Turken en Polen?'. In de periode januari 2023 tot april 2023 zijn er 3.030 geslaagde correspondentietesten uitgevoerd, verspreid over de vijf verschillende profielparen.

De belangrijkste resultaten van deze correspondentietesten zijn:

.(1) Profielen met een Marokkaans klinkende mannaam worden significant minder vaak uitgenodigd voor een bezichtiging dan mannen met een Nederlands klinkende naam. Op landelijk niveau is de netto -discriminatiegraad 18% ($p < 0,05$). Zij hebben dus een 18% lagere kans om te worden uitgenodigd naar aanleiding van een reactie op de huuradvertenties dan mannen met een Nederlands klinkende naam. In 2021/2022 was dit nog 23%. Hoewel er dus nog steeds een significant verschil is, is dit wel kleiner geworden.

.(2) Profielen met een Marokkaans klinkende vrouwennaam worden in het onderzoek minder vaak uitgenodigd voor een bezichtiging dan vrouwen met een Nederlands klinkende naam, maar dit verschil is niet significant. (Netto -discriminatiegraad is 9% ($p = 0,23$)). Doordat het verschil niet significant is, betekent dit dat vrouwen met een Marokkaans klinkende naam geen lagere kans hebben om te worden uitgenodigd voor een bezichtiging bij de huuradvertenties, dan vrouwen met een Nederlands klinkende naam. In 2021/2022 was er wel nog sprake van een significant verschil, met een netto-discriminatiegraad van 22% ($p < 0,001$). Echter, als we alleen buiten de G4 kijken, zien we wél een significant verschil. (Netto-discriminatiegraad is 19% ($p < 0,05$)). Ook dit is minder dan in 2021/2022 (Netto-discriminatiegraad was 30%).

.(3) Profielen met een Marokkaans klinkende naam (man- en vrouwennaam gecombineerd), hebben een significant lagere kans om uitgenodigd te worden (netto-discriminatiegraad van 13% ($p < 0,05$)). De uitnodigingskansen zijn daarmee gestegen ten opzichte van 2021 toen de netto-discriminatiegraad nog 22% was. Voor de overige profielen is de netto-discriminatiegraad niet significant.

.(5) Profielen met een Pools klinkende naam worden minder vaak uitgenodigd, maar het verschil is niet significant (netto-discriminatiegraad van 6% ($p = 0,42$)). In 2021/2022 hadden zij een 11% (significant, $p < 0,05$) lagere kans om uitgenodigd te worden.

.(6) De profielen homoseksuele mannenstellen worden dit jaar exact even vaak uitgenodigd voor een bezichtiging van een huurwoning als heteroseksuele stellen. De netto-discriminatiegraad van het homoseksuele stel ten opzichte van het heteroseksuele stel is 0%. In het vorig onderzoek hadden de homoseksuele koppels significant meer kans hebben om uitgenodigd te worden voor een bezichtiging dan heteroseksuele koppels (netto-discriminatiegraad -10%, $p < 0,05$).

.(7) De netto-discriminatiegraad van de Nederlands klinkende vrouwennaam ten opzichte van de Nederlands klinkende mannaam is -10% ($p = 0,08$). Maar het verschil is niet significant. Dus vrouwen met een Nederlands klinkende naam hebben geen hogere kans om te worden uitgenodigd voor een bezichtiging bij de huuradvertenties.

.(8) Wanneer de resultaten uitgesplitst worden naar het verschil in behandeling tussen de testprofielen en controleprofielen binnen de vier grootste gemeenten (G4) versus de rest van Nederland (niet-G4), zien we

binnen de G4-gemeenten voor geen van de profielen een significante netto -discriminatiegraad. In de niet-G4 gemeenten wordt een significante netto -discriminatiegraad gevonden bij het profiel Marokkaans klinkende mannaam (20%), Marokkaans klinkende vrouwennaam (19%) en Marokkaans klinkende naam gecombineerd (20%). Vorig jaar was dit verschil tussen G4 en niet-G4 er ook, maar toen waren de netto discriminatiegraad in de niet-G4 gemeenten voor deze profielparen respectievelijk 33%, 30% en 32%, dus aanzienlijk hoger dan nu.

.(9) Wanneer de resultaten uitgesplitst worden naar aangeboden woningen van leden en niet-leden van brancheorganisaties (NVM, VBO, Vastgoed Pro, Vastgoed Belang3

, IVBN, VGM NL), is nergens een significant verschil tussen deze twee groepen te zien. In het vorige onderzoek was er nog wel een significant verschil tussen leden en niet-leden. Toen werden profielen met een Marokkaans klinkende naam vaker benadeeld door niet-leden (27%) dan door leden (13%). (10)De verschillen tussen de testen uitgevoerd voor de eerste monitor in 2020, voor de tweede monitor in 2021/2022 en voor de huidige monitor in 2023, laten zien dat bij het profiel Marokkaans klinkende mannen de netto-discriminatiegraad over de jaren heen constant en significant blijft (2020/2021: 12%, 2021/2022: 22% en 2023: 18%).

(11)De trendgegevens laten verder zien dat er vooral in de tweede monitor vaker sprake was van significante discriminatie van Marokkaans klinkende vrouwenamen ten opzichte van het jaar ervoor. In huidig jaar is er geen sprake meer van significante discriminatie van het profiel Marokkaans klinkende vrouwenamen (2020/2021: 7%, 2021/2022: 22% en 2023: 9%). Voor dit onderzoek zijn 203 mystery calls uitgevoerd. Acteurs deden zich voor als potentiële verhuurders en namen telefonisch contact op met bemiddelaars, waarbij zij het volgende discriminerende verzoek deden: 'Zou het mogelijk zijn om niet te verhuren aan buitenlanders; van die Marokkanen, Turken en Polen?'. De resultaten van de 203 reacties zijn:

(a) In 21% van de reacties geeft de bemiddelaar expliciet aan niet mee te gaan in het discriminerend verzoek (in 2021/2022 16%);

(b) In 37% van de reacties gaan de bemiddelaars mee in het discriminerend verzoek van de acteurs. Dat is ongeveer gelijk aan 2021/2022 (35%).;

(c) In 30% van de reacties benadrukt de bemiddelaar dat de keuze aan de verhuurder zelf is en werkt hiermee dus niet expliciet mee aan het discriminerend verzoek, maar faciliteert wel impliciet discriminatie verderop in het proces. Vorig jaar was dit 34%.;

(d) Een klein aandeel van de reacties valt in de categorie 'streng selectie' (6%), waarmee zij selecteren op basis van criteria die indirect discriminerend uit kunnen pakken. Vorig jaar was dit 12%.

Conclusie: Geconcludeerd wordt dat er in Nederland sprake is van discriminatie bij het verkrijgen van een huurwoning aangeboden door een particuliere verhuurder. Met name buiten de vier grootste steden van Nederland hebben mensen met een Marokkaans klinkende naam structureel significant minder kans om uitgenodigd te worden voor een bezichtiging van een huurwoning. Wel is de netto-discriminatiegraad, ook bij deze groepen, gedaald ten opzichte van vorig jaar. Op basis van de correspondentietesten kan worden gesteld dat er in deze specifieke fase van het verhuurproces minder discriminatie plaatsvindt dan in de voorgaande jaren. Ook wordt geconcludeerd dat verhuurbemiddelaars nog steeds bereid zijn om mee te werken aan een discriminerend verzoek. Uit de 203 mystery calls blijkt namelijk dat een niet te verwaarlozen deel van de verhuurbemiddelaars bereid is om bewust mensen met een niet-Nederlandse achtergrond direct of indirect uit te sluiten voor verhuring wanneer een verhuurder daar om vraagt (37% ten opzichte van 35% in 2021/2022). Hier staat tegenover dat het aandeel verhuurbemiddelaars dat niet mee wil werken ook gestegen is. Namelijk naar 21% ten opzichte van 16% in 2021/2022. Ook het aandeel dat aangeeft zelf niet te discrimineren, maar benadrukt dat de keuze aan de verhuurder is, is gedaald van 34% in 2021/2022 naar 30%.

LINK: https://www.verwey-jonker.nl/wp-content/uploads/2023/09/222400_monitor-discriminatie-bij-woningverhuur-2023.pdf

KAMERBRIEF:

<https://open.overheid.nl/documenten/a8008e73-448e-4c38-8b85-1dcd063601be/file>

TREFWOORDEN: Discriminatie
Huisvesting
Woonruimteverdeling
Praktijktests
Etnische minderheden
Homoseksualiteit
CODE: 521.22

TITEL: De afhaalchinees

AUTEUR(S): Binsbergen, K.-Q.

UITGAVE: Hilversum : Omroep Zwart, 2023

SAMENVATTING: Vierdelige documentaire. In Nederland zijn meer dan veertigduizend kinderen geadopteerd. Tot blijdschap van ouders met een kinderwens maar hoe is dat voor het kind? Tv-maker Kelly-Qian van Binsbergen opent in deze vierdelige documentaire serie het gesprek over de gevolgen van interlandelijke adoptie. Ze duikt voor het eerst in haar eigen adoptie en legt door middel van persoonlijke verhalen, interviews met andere geadopteerden, gezinnen en deskundigen de mythen en misvattingen van het Nederlandse adoptiesysteem bloot. Het gaat om de volgende afleveringen: (1) Tv-maker Kelly gaat voor het eerst sinds het overlijden van haar moeder in gesprek met haar adoptievader. Een open gesprek over waarom ze voor adoptie hebben gekozen. Daarnaast gaan we terug in de tijd en horen we waarom adoptie populair werd in Nederland en waarom de eerste geadopteerden zich een proefkonijn voelen. Decennialang was er weinig voorlichting of begeleiding voor adoptieouders, maar in 1989 gingen er onder experts al alarmbellen af over het systeem. Waarom wordt hier nu pas naar geluisterd? [Uitgezonden op 29 augustus 2023, duur 49 min.]. (2) Hoe moeilijk is het om adoptieouder te worden? En wat zijn de gevolgen voor geadopteerden als ze terecht komen bij ouders die nooit door de screening heen hadden mogen komen? We gaan langs bij de Kinderbescherming. Hoe groot is het aandeel van deze organisatie bij het controleproces? Kelly spreekt de onderzoeker die de controle destijds uitvoerde en Kelly's ouders positief beoordeelde. Waarom heeft hij deze beslissing gemaakt? Kelly bespreekt, boven de Zeeuwse seksshop waar ze opgroeide, het alcoholprobleem en de dood van haar moeder. Hoe konden haar ouders ondanks alles een kind adopteren? [Uitgezonden op 5 september 2023, duur 47 min]. (3) Veel adoptiekinderen hebben geen idee wanneer, waar en onder welke naam ze ter wereld zijn gekomen. Documentatie is vaak kwijtgeraakt, nooit gemaakt of zelfs expres vervalst. Hoeveel kan een papiertje betekenen voor je gevoel van identiteit? Kelly spreekt de vrouw die haar in haar eerste levensjaar verzorgde. De oud-directeur van Adoptiebureau Wereldkinderen vertelt over haar schokkende ontdekking en haar beslissing om haar baan en eigen adoptieproces op te zeggen. Ook spreken we Patrick, een jongeman die de overheid aanklaagt voor het achterhouden van zijn eigen adoptie-informatie. [Uitgezonden op 12 september 2023, duur 47 min]. (4) Kelly onderzoekt de psychische problemen die adoptie kan veroorzaken. We krijgen groot nieuws: de stop op interlandelijke adoptie wordt opgeheven. Kelly gaat naar Den Haag voor antwoorden en spreekt minister Weerwind en Tweede Kamerleden. Als interlandelijke adoptie zo vaak misgaat, waarom wordt het systeem nu dan toch weer opgestart? We bespreken de belangen van de LHBTQ+ gemeenschap en kijken naar oplossingen voor de toekomst. Ook Kelly haar zoektocht nadert een ontknoping, waarbij ze besluit om voor altijd het Chinese deel van haar identiteit vast te leggen. Ze past haar naam wettelijk aan en gaat vanaf nu

door het leven als Kelly-Qian.[Uitgezonden op 19 september 2023, duur 49 min]

LINK AFLEVERING 1: <https://www.2doc.nl/documentaires/2023/08/de-afhaalchinees/Aflevering-1.html>

LINK AFLEVERING 2: <https://www.2doc.nl/documentaires/2023/08/de-afhaalchinees/Aflevering-2.html>

LINK AFLEVERING 3: <https://www.2doc.nl/documentaires/2023/08/de-afhaalchinees/Aflevering-3.html>

LINK AFLEVERING 4: <https://www.2doc.nl/documentaires/2023/08/de-afhaalchinees/Aflevering-.html>

TREFWOORDEN: Vrouwen

Discriminatie

Pleegkinderen

Opvoeding

Overheidsbeleid

Racisme

CODE: 171.23

TITEL: In de kou : Rapportage van de meldactie over de energierekening van mensen met een beperking of chronische ziekte

UITGAVE: Utrecht : Ieder(in), 2023

SAMENVATTING: Onderzoek naar energiearmoede onder mensen met een beperking of chronische ziekte Van 20 tot en met 30 april 2023 heeft Ieder(in) samen met lidorganisaties een vragenlijst over extra energieverbruik uitgezet bij mensen met een beperking of chronische ziekte. In totaal 526 mensen hebben de vragenlijst ingevuld. De vragenlijst is vooral ingevuld door mensen met een chronische ziekte (74%) en/of een lichamelijke beperking (70%). En vooral door mensen uit de leeftijdsgroepen 41-60 jaar (44%) en 61-80 jaar (38%). Bijna driekwart (74%) van de deelnemers aan het onderzoek heeft een hoger energieverbruik voor extra warmte. Dat heeft meerdere oorzaken. Allereerst zijn er aandoeningen, zoals spierziekten en vaataandoeningen, waarbij iemand zijn temperatuur minder goed kan regelen of het snel koud heeft. Daarnaast kunnen gezondheidsklachten, zoals stijfheid en pijn, bij kou toenemen. En mensen die door hun aandoening (bijna) altijd thuis zijn, hebben daardoor ook hogere stookkosten. Bijna de helft van de onderzochten (48%) gebruikt extra warm water. Extra warmwatergebruik is vooral nodig omdat warm water (een warme douche) een therapeutisch effect heeft bij klachten zoals pijn, stijfheid of benauwdheid. Ook bij incontinentie kan het nodig zijn om vaker te douchen. Verder kost het douchen zelf soms meer tijd door de beperking of omdat er hulp bij nodig is. En bij een aantal mensen zijn tijdens het douchen extra zorghandelingen nodig, zoals spoelingen van wonden of stoma's. 70% van de deelnemers aan de enquête gebruikt hulpmiddelen of medische apparatuur die extra energieverbruik veroorzaken. Voorbeelden zijn een hoog-laagbed, een elektrische rolstoel, automatische deuropeners of beademingsapparatuur. Gemiddeld heeft men bijna vier hulpmiddelen of medische apparaten die stroom nodig hebben. De hulpmiddelen en apparatuur zijn belangrijk voor kwaliteit van leven, zelfstandigheid en soms zelfs noodzakelijk om te overleven. Het gegeven dat veel apparaten voortdurend aan moeten staan, draagt bij aan een hoog verbruik van elektriciteit. Uitzetten, minderen en bezuinigen is dan geen optie. Het onderzoek laat ook zien dat de energiemaatregelen van de overheid deze groep onvoldoende helpen. Mensen met meerdere elektrische hulpmiddelen komen sowieso uit boven het energieplafond voor elektriciteit. En voor de energietoeslag

komen velen niet in aanmerking ook al is hun besteedbaar inkomen – mede door de toegenomen energiekosten – vaak heel laag. En dus kan één op de zeven mensen niet meer rondkomen en bij 60% lukt dat nog maar net. Het gevolg is dat familie financieel moet bijspringen, er geen reserves meer zijn voor onvoorziene uitgaven en mensen bezuinigen op essentiële zaken als hulpmiddelen, kleding en voeding. En sommigen maken inmiddels gebruik van de voedselbank. Het onderzoek is gedaan onder ruim 500 mensen. Maar in werkelijkheid gaat het om tienduizenden mensen in Nederland die vanwege hun ziekte extra energie verbruiken, variërend van spierziekten, vaataandoeningen, reumatische aandoeningen tot en met COPD. Ieder(in) pleit voor structurele oplossingen, zoals het beschikbaar stellen van een zonnepaneel bij een elektrisch hulpmiddel of het bieden van een doorlopende energievergoeding. En zorgwoningen en andere toegankelijke woningen moeten met voorrang verduurzaamd worden. Maar dat is niet voor de winter geregeld. Daarom moeten op korte termijn de financiële regelingen, zoals het prijsplafond en de energietoeslag voor deze groepen verruimd worden.

LINK: <https://iederin.nl/wp-content/uploads/2023/08/Rapport-energiekosten-augustus-2023.pdf>

TREFWOORDEN: Gehandicapten

Maatschappelijke positie

Discriminatie

Participatie

Leefsituatie

Koopkracht

Armoede

CODE: 920.23

TITEL: Gezondheidskosten en energiearmoede. Een empirische analyse voor Nederland

AUTEUR(S): Mourik, R. van

Mulder, P.

Verstraten, P.

UITGAVE: Amsterdam : TNO, 2023

SAMENVATTING: Met deze studie wordt beoogd een bijdrage te leveren aan het opbouwen van kennis omtrent de maatschappelijke baten van beleid gericht op het terugdringen van energiearmoede. Deze studie richt zich op één aspect daarvan, namelijk het reduceren van de kosten van mogelijke gezondheidseffecten van energiearmoede in Nederland. Hoewel er vanuit de internationale literatuur sterke aanwijzingen bestaan dat energiearmoede leidt tot hogere zorgkosten (zie Hoofdstuk 2), is hier in Nederland nog nauwelijks economisch onderzoek naar gedaan. De kernvraag van deze studie is: hebben energiearme huishoudens in Nederland hogere zorgkosten dan niet-energiearme huishoudens. Voor het beantwoorden van deze vraag worden de zorgkosten van mensen met een laag inkomen in woningen met een slecht energielabel versus een goed energielabel, gecorrigeerd voor onder meer verschillen in persoonskenmerken (met name leeftijd), bron van inkomen en algemene woningkenmerken. De analyse is gebaseerd op geanonimiseerde CBS-gegevens voor ruim 5,8 miljoen individuele huishoudens in Nederland. Voor elk van deze huishoudens worden administratieve gegevens gecombineerd over energieverbruik, woningsituatie, inkomen en persoonskenmerken met gegevens over zorgkosten. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen totale zorgkosten en een uitsplitsing daarvan in zorgkosten voor huisarts, ziekenhuis en medicijnen.

Bevindingen:

- De studie vindt dat de extra zorgkosten als gevolg van het

hebben van een laag inkomen 5 procentpunt hoger zijn in woningen met een slecht energielabel (F&G) dan in woningen met een goed energielabel (A&B). Dit verschil loopt op tot 8 procentpunt voor de subgroep van energiearme huishoudens die energie onder-consumeren door de verwarming laag of uit te zetten.

- Voor één specifieke groep vindt deze studie veel hogere extra zorgkosten, en dat is de leeftijdsgroep tot 18 jaar uit de groep energiearme huishoudens in woningen met de slechtste labels (F&G) waar bovendien sprake is van energieonderconsumptie. Deze kinderen en jongeren hebben gemiddeld 24 procentpunt hogere farmaciekosten en 40 procentpunt hogere ziekenhuiskosten dan jongeren uit huishoudens in vergelijkbare woningen maar dan zonder laag inkomen. Binnen de groep energiearme huishoudens zijn de farmacie- en ziekenhuiskosten van kinderen en jongeren tot 18 jaar in een woning waar de verwarming uit of te laag staat respectievelijk gemiddeld 12 procentpunt en 23 procentpunt hoger dan van leeftijdsgenoten in vergelijkbare woningen waar de kachel wel aan staat. • Deze resultaten moeten met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. Dit onderzoek toont strikt genomen geen causaal effect aan van energiearmoede op gezondheidskosten. Om een ondubbelzinnig causaal effect aan te tonen is meer onderzoek met andere methoden nodig, met meer aandacht voor gedrag omtrent consumptie van energie en zorg en middels gebruik van meer gedetailleerde zorg- en gezondheidsdata.

- Desalniettemin toont het onderzoek aan dat er sprake is van extra zorgkosten onder energiearme huishoudens. Deze bevinding ondersteunt de observatie dat energiearmoede meer is dan een financieel probleem, en dat reductie van energiearmoede mogelijk ook samengaat met lagere zorgkosten.

LINK: <https://publications.tno.nl/publication/34640440/YyUGjl/TNO-2023-gezondheidsrisico.pdf>

LINK: <https://publications.tno.nl/publication/34640455/kwEtdD/TNO-2023-M10154.pdf>

TREFWOORDEN: Armoede

Inkomen

Overheidsbeleid

Sociale zekerheid

Kinderen

Gezondheidszorg

Koopkracht

Huisvesting

CODE: 145.23

TITEL: Energiearmoede in Nederland 2022: een actuele inschatting op nationaal en lokaal niveau

AUTEUR(S): Mulder, P.

Batenburg, A.

Della Longa, F.

UITGAVE: Amsterdam : TNO, 2023

SAMENVATTING: Deze studie biedt een actuele inschatting van het niveau van energiearmoede per eind 2022 op zowel nationaal als lokaal niveau. De analyse sluit aan op de nieuwe Monitor Energiearmoede 2020 van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). De inschatting voor 2022 wordt vergeleken met de CBS-gegevens voor 2020 (zoals gepubliceerd in de Monitor Energiearmoede 2020). Energiearme huishoudens zijn huishoudens die te maken hebben met een laag inkomen in combinatie met een hoge energierekening of een woning van (zeer) slechte energetische kwaliteit. Deze studie meet drie dimensies van energiearmoede: (1) de betaalbaarheid van energie; (2) de energetische kwaliteit van het huis; (3) de mogelijkheid om te

investeren in de energetische kwaliteit van het huis. De analyse is gebaseerd op CBS-cijfers voor individuele huishoudens over de inkomenssituatie, energieverbruik en de energiekwaliteit van woningen uit 2020 (dit is de meest recent beschikbare data), in combinatie met de hogere energieprijzen in 2022. Het aldus ingeschatte niveau van energiearmoede is vervolgens gecorrigeerd voor de verschillende financiële compensatiemaatregelen uit 2022 (energietoeslag voor lage inkomens, lagere energiebelasting op elektriciteit, hogere teruggave energiebelasting, lagere btw op de rest van de energierekening, extra algemene korting in november en december 2022). In deze studie staan vier vragen. Hier de vragen en antwoorden:

(1.) Hoeveel huishoudens in Nederland zijn energiearm?

(2.) • Tussen 2020 en 2022 zijn er naar schatting 90 duizend energiearme huishoudens bijgekomen. In 2020 waren er 512 duizend huishoudens energiearm (6,4% van het totaal) en in 2022 zijn dat naar schatting 602 duizend huishoudens (7,4% van het totaal).

• De financiële compensatiemaatregelen hebben de stijging van energiearmoede tussen 2020 en 2022 sterk geremd. Zonder financiële compensatiemaatregelen was het aantal energiearme huishoudens ten opzichte van 2020 naar schatting verdubbeld tot ruim een miljoen huishoudens (12,5% van het totaal). Oftewel, de financiële compensatiemaatregelen hebben naar schatting ruim 400 duizend huishoudens behoed voor energiearmoede (ongeveer 5% van het totaal).

• De energiebesparing heeft gezorgd voor een bescheiden extra rem op de stijging van energiearmoede. Zonder de energiebesparing van huishoudens zouden naar schatting ruim 40.000 extra huishoudens energiearm zijn geweest. Dit komt overeen met 0,5% van het totaal.

• De sterkste toename in energiearmoede is te vinden bij de subgroep energiearme huishoudens met de energetisch slechtste woningen – deze huishoudens hebben het meest last van de hoge energieprijzen. (3) Hoe hoog is de energierekening van energiearme huishoudens?

• De energierekening van energiearme huishoudens is tussen 2020 en 2022 naar schatting gestegen met gemiddeld € 65 per maand, van € 125 tot € 190. Daarmee geven energiearme huishoudens in 2022 gemiddeld 12,7% van hun inkomen uit aan de energierekening. In 2020 was deze zogeheten energiequote nog 9%.

• De subgroep energiearme huishoudens in de energetisch slechte woningen is het hardst getroffen door de gestegen energieprijzen: zij waren na financiële compensatie in 2022 naar schatting gemiddeld 16,3% van hun inkomen kwijt aan de energierekening, tegen 11,2% in 2020. Dit komt overeen met een gemiddelde stijging van de energierekening van € 98 per maand tot € 248 in 2022. Ter vergelijking: voor de totale populatie in Nederland geldt dat huishoudens in 2022 naar schatting gemiddeld 7,8% van hun inkomen kwijt waren aan de energierekening, tegen 4,2% in 2020.

• De financiële compensatie in 2022 heeft de energierekening van energiearme huishoudens naar schatting met gemiddeld € 66 per maand omlaag gebracht. Anders geformuleerd, zonder financiële compensatie zou de groep energiearme huishoudens groter zijn dan ze nu is en gemiddeld ruim 18% van hun inkomen kwijt zijn geweest aan de energierekening. De 'harde kern' van deze groep – huishoudens die ondanks financiële compensatie en energiebesparing nog steeds energiearm zijn – zou zonder financiële compensatie naar schatting gemiddeld 25% van hun inkomen kwijt zijn geweest aan de energierekening (gemiddeld € 345 per maand).

- Energiebesparing heeft de energierekening van energiearme huishoudens met naar schatting gemiddeld € 26 per maand omlaag gebracht. Dit komt ongeveer overeen met een 2 procentpunt lagere energiequote.

(3) Welke huishoudens zijn energiearm?

- Zowel in 2020 en 2022 woont rui twee derde (68%) van de energiearme huishoudens in een corporatiewoning. Bijna 20% huurt van een particuliere eigenaar, en ongeveer 12% heeft een koopwoning. Voor de subgroep energiearme huishoudens in woningen met een zeer lage energiekwaliteit geldt een soortgelijke verdeling, en tussen 2020 en 2022 is ook deze verdeling vrijwel niet veranderd.

- Eenpersoonshuishoudens en eenoudergezinnen zijn sterk oververtegenwoordigd onder de energiearme huishoudens. Tussen 2020 en 2022 neemt energiearmoede vooral toe onder meerpersoonshuishoudens. Binnen de subgroep energiearme huishoudens in een energetisch zeer slechte woning zien we een opvallend grote stijging bij paren met kinderen: van 6,5% in 2020 tot 15,4% in 2022. Als daar de eenoudergezinnen bij opgeteld worden is de conclusie dat van alle energiearme huishoudens in een energetisch zeer slechte woning, in 2022 naar schatting 33% bestond uit gezinnen met kinderen, waar dat in 2020 nog 19% was.

(4) Waar wonen energiearme huishoudens?

- In 2022 zijn de hoogst geschatte percentages energiearmoede te vinden in Noordoost-Groningen, Zuid-Limburg, Rotterdam, Den Haag, Arnhem en omgeving, Almelo en Enschede. Voor de subgroep energiearme huishoudens in de energetisch slechtste woningen zijn de hoogste percentages te vinden in Noordoost-Nederland te vinden zijn, maar ook in Rotterdam, Den Haag, Arnhem, Almelo, Enschede, en delen van (Zuid-)Limburg.

- Sinds 2020 is energiearmoede het meest toegenomen in een aantal stedelijke gebieden verspreid over heel Nederland – waaronder Helmond, Flevoland (Almere, Lelystad, Dronten) Rotterdam, Tiel, Doesburg, Assen, Enschede, Gorinchem, Vlaardingen, Westervoort, en Amsterdam en Diemen. De groei van de subgroep energiearme huishoudens in de energetisch slechtste woningen vertoont een soort gelijk patroon – met relatief sterke groei in onder meer Almelo, Heerlen, Rotterdam, Schiedam, Tiel, Enschede, en Arnhem.

- Er bestaat een u-vormige relatie tussen energiearmoede en mate van stedelijkheid: energiearmoede is gemiddeld het hoogst in (zeer) sterk stedelijke gemeenten en in niet stedelijke gemeenten, en het laagst in matig en weinig stedelijke gemeenten.

- Tussen 2020 en 2022 is energiearmoede gemiddeld het sterkst toegenomen in de (zeer) sterk stedelijke gebieden.

LINK: <https://publications.tno.nl/publication/34640439/KjLV5U/TNO-2023-energiearmoede.pdf>

LINK:

<https://publications.tno.nl/publication/34640493/LAsazf/TNO-2023-M10216.xlsx>

CIJFERS: https://publications.tno.nl/publication/34640539/IPykXY/TNO-2023-Energiearmoedecijfers_wijk.xlsx

FACTSHEET: <https://publications.tno.nl/publication/34640441/5dGBWI/TNO-2023-fctenergiearmoede.pdf>

TREFWOORDEN: Armoede

Inkomen

Overheidsbeleid

Sociale zekerheid

Huisvesting

Nederland

CODE: 145.23

TITEL: Monitor Energiearmoede in Nederland, 2019 en 2020

UITGAVE: Den Haag : Centraal Bureau voor Statistiek (CBS), 2023

SAMENVATTING: Artikel (longread) en tabellenset van de eerste versie van de Monitor Energiearmoede in Nederland. In de longread beschrijft het CBS de achtergrond van het onderzoek en de gebruikte indicatoren voor energiearmoede. De grafieken en visualisaties bieden inzicht in de interpretatie van de indicatoren en de soorten huishoudens waarin verschillende vormen van energiearmoede het meest spelen. Dit onderzoek laat zien dat energiearmoede geen ééndimensionaal probleem is: verschillende groepen hebben te maken met verschillende aspecten van energiearmoede, zoals een groot deel van het inkomen dat opgaat aan energie, een rekening die moeilijk te betalen is vanwege een laag inkomen, een slechte woning, of weinig mogelijkheden om mee te doen met de energietransitie. Met behulp van de monitor energiearmoede kunnen de verschillende indicatoren in de tijd gevolgd worden. In de longread komen de cijfers over 2019 en 2020 aan bod. Voor 2020 is daarbij verder ingezoomd op de achtergrondkenmerken van huishoudens die energiearm zijn. Doordat inkomensgegevens verzameld door het CBS pas twee jaar na afloop van een jaar beschikbaar komen, is het niet mogelijk een actueel beeld te geven van energiearmoede. TNO heeft aanvullend op de Monitor Energiearmoede een inschatting gepubliceerd van het niveau van energiearmoede per eind 2022 (TNO, 2023). Het is mogelijk voor onderzoekers buiten het CBS om meer verdiepende analyses uit te voeren met deze data over energiearmoede. Daarvoor is naast de tabellenset een microdataset beschikbaar. In hoofdstuk 2 worden de indicatoren voor energiearmoede toegelicht. In hoofdstuk 3 wordt voor de totale populatie huishoudens in de monitor het percentage van de verschillende vormen van energiearmoede toegelicht, en wordt ingegaan op de overlap tussen de indicatoren. Vervolgens gaat hoofdstuk 4 dieper in op de achtergrondkenmerken van huishoudens met energiearmoede. Enkele bevindingen: Van de 7,0 miljoen huishoudens in dit onderzoek had 21 procent in 2020 minstens één van de vier vormen van energiearmoede. Ten opzichte van een jaar eerder nam de energiearmoede in 2020 met 16 procent af. De koopkracht was in 2020 hoger dan in 2019 (StatLine, 2023a), dat kwam onder andere door de lage inflatie en de coronasteunmaatregelen die van kracht waren. Hierdoor vielen minder huishoudens onder de lage inkomensgrens. Om energiearmoede zo goed mogelijk af te bakenen zijn verschillende indicatoren gebruikt. Uit de cijfers blijkt dat van alle energiearme huishoudens 71 procent energiearm is op basis van één indicator. Dit zijn vooral huishoudens die wonen in een huis met lage energiekwaliteit en weinig investeringsmogelijkheden hebben (LEKWI). Huishoudens waarvoor geldt dat meer dan 10 procent van het inkomen bestaat uit energiekosten worden volgens de HEQ bestempeld als energiearm. Dit komt vooral voor bij huishoudens met de laagste inkomens en de twee laagste klassen energiekwaliteit van woningen. Zo is bijna drie kwart van de huishoudens in de laagste inkomensklasse, die in een woning woont met de laagste energiekwaliteit, energiearm. Zij hebben in verhouding hoge energiekosten. Hoe hoger de energiekwaliteit van een woning, hoe lager het percentage huishoudens dat energiearm is. Bij de huishoudens in de allerhoogste inkomensklasse en de minste kwaliteit woning is niemand energiearm. Voor deze huishoudens compenseert het hoge inkomen de hoge energierekening.

LINK: <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/aanvullende-statistische-diensten/2023/monitor-energiearmoede-in-nederland-2019-en-2020/1-inleiding>

LINK:

<https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/publicaties/2023/01/27/tabellens-et-monitor-energiearmoede-in-nederland/Tabellenset+Monitor+Energiearmoede+in+Nederand.ods>

<https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2023/01/27/monitor-energiearmoede-in-nederland/monitor-energiearmoede-in-nederland.pdf>

TREFWOORDEN: Inkomen

Armoede

Nederland

Koopkracht

Maatschappelijke positie

Sociale zekerheid

CODE: 145.23

TITEL: Stemmingen en Koersen : Discriminatie in de eerste helft van 2023, een overzicht in vogelvlucht

UITGAVE: Rotterdam : RADAR, 2023

SAMENVATTING: Bericht over de eerste helft van 2023 van het antidiscriminatiebureau RADAR waarin een overzicht wordt gegeven van de ontwikkelingen in Nederland op het gebied van discriminatie en discriminatiebestrijding. In vogelvlucht wordt ingegaan op enkele voorvallen, discussies en ontwikkelingen die in de eerste helft van 2023 van invloed waren op het discriminatiebeeld in Nederland. Stemmingen en Koersen schetst de actuele ontwikkelingen die van invloed zijn geweest op het discriminatiebeeld in Nederland. In vogelvlucht passeren de belangrijkste publieke discussies, het overheidsbeleid en onderzoeken naar discriminatie de revue. In deze editie over de eerste helft van 2023 komen onder andere aan bod: de excuses van de koning voor het slavernijverleden, geweld en intimidatie van LHBTIQ+ personen, mogelijk discriminerende fraudecontroles door DUO, de gelijkebehandelingswetgeving in Caribisch Nederland, het VN-verdrag handicap en onderzoeken naar seksueel grensoverschrijdend gedrag.

LINK: <https://radar.nl/download/12903/?tmstv=1694109938>

TREFWOORDEN: Discriminatie

Racisme

Nederland

Antidiscriminatiebeleid

Discriminatiebestrijding

CODE: 001.23

TITEL: Herziening financieringsstelsel kinderopvang : Maatschappelijke effecten van het voorgenomen kabinetsplan

AUTEUR(S): Bolhaar, J.

Bucx, F.

Jongen, E.

Roeters, A.

Vliek, M.

UITGAVE: Den Haag : Centraal Planbureau (CPB) , 2023

SAMENVATTING: Kennisnotitie Centraal Planbureau en het Sociaal en Cultureel Planbureau over ex ante evaluatie Kinderopvang De huidige coalitie heeft het voornemen om het financieringsstelsel voor kinderopvang te herzien. Zij wil de vergoeding voor kinderopvang inkomensonafhankelijk maken met 96% vergoeding van de maximumuurprijs en dit direct uitkeren aan de kinderopvangorganisaties. Het doel is om het stelsel voor ouders eenvoudiger te maken en de betaalbaarheid te verbeteren. Deze gezamenlijke publicatie van het Centraal Planbureau en het Sociaal en Cultureel Planbureau analyseert op basis van wetenschappelijke

inzichten hoe de voorgestelde wijzigingen doorwerken in de arbeidsparticipatie van ouders, de ontwikkeling van kinderen en hun kansengelijkheid. Op langere termijn is de verwachting dat de stelselherziening, die 2,5 miljard euro zal kosten, slechts een beperkt positief effect zal hebben op de arbeidsparticipatie (+0,2%) en niet zal bijdragen aan de ontwikkeling van kinderen en kansengelijkheid. Op de korte termijn zijn er daarnaast aanzienlijke risico's. De hoge inkomensafhankelijke vergoeding leidt tot een grotere stijging van de vraag naar kinderopvang dan de markt kan bijbenen. Dit heeft prijsstijgingen, wachtlijsten en mogelijk een daling van de opvangkwaliteit tot gevolg. Deze risico's zijn des te groter naarmate de krapte op de arbeidsmarkt aanhoudt. Dit pakt vooral ongunstig uit voor de kinderen die het meest kunnen profiteren van goede kinderopvang voor hun ontwikkeling, en vormt daardoor ook een risico voor hun kansengelijkheid. Het lijkt verstandig de herziening van het financieringsstelsel te heroverwegen vanwege de beperkt langetermijneffecten en de aanzienlijke kortetermijnrisico's. De mogelijke maatschappelijke baten van verdere investeringen in de kinderopvang liggen vooral in de ontwikkeling van kinderen, het tegengaan van taal- en ontwikkelingsachterstanden en het bevorderen van kansengelijkheid. Daarom lijkt een verschuiving van de focus van arbeidsparticipatie naar de ontwikkeling van kinderen meer voor de hand te liggen.

LINK: <https://www.scp.nl/binaries/scp/documenten/publicaties/2023/06/21/kennisnotitie-ex-ante-evaluatie-kinderopvang/Herziening+financieringsstelsel+kinderopvang.+Maatschappelijke+effecten+van+het+voorgenomen+kabinetsplan.pdf>

TREFWOORDEN: Arbeid - Werkgelegenheid

Inkomen

Vrouwen

Sekseverschillen

Arbeidsmarktpositie

Kinderopvang

Opvoeding

CODE: 432.23

TITEL: Burgerperspectieven 2023 | 2. Kwartaalbericht van het Continu Onderzoek Burgerperspectieven

AUTEUR(S): Ridder, J. den

Kunst, S.

Hartman, C.

Miltenburg, E.M.

UITGAVE: Den Haag : Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP), 2023

SAMENVATTING: Tweede kwartaalbericht van de onderzoeksreeks Continu Onderzoek Burgerperspectieven (COB) van het jaar 2023. Het gaat om het 57ste kwartaalbericht in totaal. In hoofdstuk 1 wordt gekeken naar de stemming over het land in de maanden voor de val van het kabinet-Rutte IV. In hoofdstuk 2 wordt onderzocht de publieke opinie over de Europese Unie (EU). Hoofdstuk 3 richt zich op burgerperspectieven op (mis)informatie en omgangsvormen op sociale media: hoeveel zorgen maken Nederlanders zich, welke impact zien ze van sociale media op informatie en omgangsvormen in onze samenleving en welke waardenafwegingen maken zij bij de inrichting van (beleid voor) sociale media? Het COB is een combinatie van kwantitatief en kwalitatief opinieonderzoek. Voor het COB is gebruik gemaakt van de SCP-brede enquête Nederland in Beeld

(NIB), waarin met gesloten en enkele open vragen de publieke opinie het hele jaar gevolgd wordt. De kwantitatieve gegevens waarop met name hoofdstuk 1 is gebaseerd, zijn verzameld tussen november 2022 en februari 2023. Als aanvulling op dit onderzoek hebben in april 2023 in het LISS-panel een korte vragenlijst afgenomen met vooral open vragen. Daarnaast zijn er in mei 2023 vier focusgroepen gehouden (twee in Amsterdam en twee in Amersfoort) om met mensen te praten over digitalisering en de omgang met (onbetrouwbare) informatie op sociale media. Uit de resultaten van deze editie blijkt dat het vertrouwen in de politiek laag blijft in vergelijking met de afgelopen vijftien jaar. Bijna 6 op de 10 Nederlanders heeft geen vertrouwen in de Tweede Kamer en de regering. Als belangrijkste reden voor de onvrede over het land en de politiek noemen burgers de opeenstapeling van problemen die niet (goed) worden opgelost. Bijna de helft van de Nederlanders maakt zich zorgen over foutieve en misleidende informatie op sociale media. Het gaat dan vooral om zorgen over het gevaar dat mensen beïnvloed worden door misinformatie, onder meer bij verkiezingen. Daarnaast zijn er zorgen over vervelende omgangsvormen online, zoals bedreigingen en beledigingen. Hoewel een meerderheid (76 procent) voldoende vertrouwen in zichzelf heeft om onjuiste informatie te herkennen, maakt bijna de helft zich tegelijkertijd redelijk tot veel zorgen om foutieve of misleidende informatie op internet. Mensen zijn bezorgd dat anderen zich laten beïnvloeden door nepnieuws of dat nepnieuws tot polarisatie kan leiden. Door nieuwe ontwikkelingen in toepassingen van kunstmatige intelligentie (AI) betwijfelen sommigen ook of zijzelf in de toekomst foutieve of misleidende informatie nog wel kunnen herkennen. Mensen maken zich daarnaast zorgen over online haatzaaien, bedreigingen, beledigingen en vervelende omgangsnormen. Ze denken dat deze negatieve omgangsvormen op sociale media invloed hebben op de manier waarop mensen in de fysieke leefomgeving met elkaar omgaan. Online belediging wordt door meer mensen onwenselijk gevonden dan nepnieuws. Meer mensen leggen de grens voor het beperken van de vrijheid van meningsuiting bij het beledigen van groepen (60 procent) dan bij het delen van onware informatie (48 procent). Mogelijk komt dit doordat zij inzien dat het vaak lastig en complex is om de waarheid van informatie te toetsen of te bepalen. Ook maken mensen zich zorgen dat als de overheid meer zou ingrijpen, het moeilijker wordt om zorgen of problemen op sociale media aan de kaak te stellen. Bij illegaal gedrag als haatzaaien en bedreigingen (onder meer van politici) vinden zij dat er gehandhaafd moet worden, maar bij het overschrijden van fatsoensnormen is dat lastiger. Er wordt immers verschillend gedacht over wat wel en wat niet fatsoenlijk is. Mensen proberen zelf negatieve aspecten van sociale media te ontwijken, zoals de forse tijdsbesteding, vervelende omgangsvormen en misinformatie. Dat blijkt in de praktijk soms moeilijk. Zo is bijvoorbeeld de verleiding om tijd aan sociale media te besteden groot. Door de negatieve aspecten van sociale media zien mensen het belang van regels voor gedrag en informatie. De meeste Nederlanders (71 procent) zien het vooral als een taak van de nationale overheid om regels op te stellen over wat je op internet en sociale media wel of niet kunt zeggen of delen. Hierna volgen de Europese Unie (64 procent), internetgebruikers (59 procent) en technologiebedrijven (50 procent). De mate waarin burgers verantwoordelijkheid aan de overheid toekennen, hangt sterk samen met vertrouwen in die overheid. Mensen die twijfelen of het verstandig is om de overheid meer verantwoordelijkheid te geven voor online regels, vragen zich af of de overheid wel de capaciteit heeft om regels te handhaven en of je ook toekomstige regeringen deze verantwoordelijkheid kunt toevertrouwen. Mensen denken dus genuanceerd over de voor- en nadelen van

ingrijpen. Dat maakt het belangrijk dat overheden - maar ook bedrijven - burgers meenemen bij hun afwegingen over regels en beleid voor sociale media. Inmiddels heeft de EU een kader opgesteld om regels te bepalen voor online diensten. Op 25 augustus 2023 is de Digital Services Act (DSA) ingegaan voor de grootste online platforms. Deze Europese wet beoogt een veiligere digitale ruimte voor gebruikers te creëren en heeft onder andere als doel om desinformatie en illegale inhoud te bestrijden. Deze wet vraagt meer verantwoordelijkheid van online platforms. Uit het onderzoek blijkt dat burgers dit zien als een goed begin. Ze vinden strenge handhaving belangrijk want ze vertrouwen er niet helemaal op dat grote technologiebedrijven altijd handelen in het publieke belang.

LINK: <https://www.scp.nl/binaries/scp/documenten/publicaties/2023/08/31/burgerperspectieven-2023-bericht-2/Burgerperspectieven+2023+bericht+2.pdf>

VERSLAG:

<https://www.scp.nl/binaries/scp/documenten/publicaties/2023/08/31/burgerperspectieven-2023-bericht-2/COB+2023+Verslag+focusgroepen+MARE.pdf>

TREFWOORDEN: Publieke opinie

Nederland

Multiculturele samenleving

Discriminatie

Berichtgeving

Internet

CODE: 146.18

TITEL: Burgerperspectieven 2022 | 2 : Kwartaalbericht van het Continu Onderzoek Burgerperspectieven

AUTEUR(S): Miltenburg, E.M.

Geurkink, B.

Tunderman, S.

Beekers, D.

Ridder, J. den

UITGAVE: Den Haag : Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP), 2022

SAMENVATTING: Tweede kwartaalbericht van de onderzoeksreeks Continu Onderzoek Burgerperspectieven (COB) van het jaar 2023. Dit is het 55e bericht van het Continu Onderzoek Burgerperspectieven (COB), waarin het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) sinds 2008 de Nederlandse publieke opinie volgt en duidt. In dit COB-bericht worden zoals gewoonlijk diverse elementen van de publieke opinie belicht. In hoofdstuk 1 wordt de stemming in Nederland in het voorjaar van 2022 belicht en hoe deze is veranderd ten opzichte van winter '21/'22. Hoe kijkt menaan tegen de stand van het land, waarover maken mensen zich zorgen en waarom? Hoofdstuk 2 gaat in op op het lage vertrouwen in de politiek. Hoe kunnen we politieke onvrede duiden? In hoofdstuk 3 wordt gekeken naar een door Nederlanders breed gedeelde zorg over het samenleven: polarisatie. Mensen ervaren dat tegenstellingen groot zijn en meningsverschillen alleen maar groter worden. Waarom ervaren mensen dat zo, terwijl uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat verschillen in inhoudelijke opvattingen niet over de hele linie zijn toegenomen? Het COB is een combinatie van kwantitatief en kwalitatief opinieonderzoek. Voor het COB is gebruik gemaakt van de SCP-brede enquête Nederland in Beeld (NIB), waarin met gesloten en enkele open vragen de publieke opinie het hele jaar gevolgd wordt. De veldwerkperiode van de NIB-enquête liep van maart tot juni 2022. Deze periode valt net na het uitbreken van de oorlog

in Oekraïne en valt samen met prijsstijgingen en grote onzekerheid over hoe deze oorlog zich verder gaat ontwikkelen. De NIB-dataverzameling vond ook grotendeels plaats voor de protesten tegen de stikstofplannen die medio juni 2022 werden gepresenteerd. In juni 2022 is aan het LISS-panel van Centerdata ook een korte vragenlijst met open vragen voorgelegd. Daarnaast zijn op 13 en 15 september in Tilburg en Amsterdam vier focusgroepen gehouden over het thema polarisatie. Het doel van deze focusgroepen was om ervaren tegenstellingen in de samenleving beter te begrijpen. Een ruime meerderheid van de Nederlanders maakt zich zorgen over polarisatie. Ze denken daarbij aan verslechterde omgangsvormen en verharding in het politieke en publieke debat. Ook ergeren ze zich aan uitingen die zij als extreem of radicaal ervaren. In hun directe omgeving ervaren mensen minder polarisatie dan in de politiek en in de (sociale) media. Om het gevoel dat groepen mensen tegenover elkaar staan niet te vergroten, is het belangrijk om in het politieke debat te letten op de toon en de inhoud centraal te stellen. Veel mensen maken zich zorgen over de manier van samenleven in ons land. Deze editie van het Continu Onderzoek Burgerperspectieven (COB) laat zien dat driekwart van de Nederlanders denkt dat meningsverschillen over maatschappelijke kwesties steeds groter worden. Wetenschappelijk onderzoek spreekt dat beeld echter tegen: op veel onderwerpen is meer overeenstemming dan mensen denken en onderlinge verschillen in opvattingen groeien niet. In de manier van samenleven zien Nederlanders overigens ook dingen goed gaan. Ze noemen bijvoorbeeld onderlinge hulpvaardigheid als sterk punt. Ook vindt twee derde dat andere mensen te vertrouwen zijn. Uit de groeps gesprekken en enquêtes die het SCP voor dit onderzoek deed, blijkt dat de zorgen van mensen over polarisatie vooral gaan over de omgangsvormen in het politieke en maatschappelijke debat. Ze noemen de harde toon van het debat, het niet goed naar elkaar luisteren en het vasthouden aan het eigen gelijk. Daarnaast blijkt dat veel mensen zich ergeren aan in hun ogen extreme uitingen. Mensen ervaren dat vooral kleine groepen met een harde toon veel aandacht vragen en krijgen, onder meer in de media. Zij hebben soms begrip voor groepen die van zich laten horen omdat ze worden achtergesteld of omdat er niet naar hen wordt geluisterd. Toch overheerst bij veel mensen ongeduld en ergernis over fel verwoorde meningen en harde protestacties. Terwijl de polarisatie en verharding in het politieke debat en op (sociale) media breed worden gevoeld, zijn de ervaringen in de eigen leefomgeving wisselend. Mensen geven aan dat dat komt omdat ze zich meestal omgeven met gelijkgestemden. Daarnaast ontwijkt men vaak discussies met vrienden, familie en collega's over lastige kwesties om conflicten te vermijden. Het maakt hierbij wel uit om wie en waarover het gaat. Als iemand persoonlijk geraakt wordt door een onderwerp, is het lastiger de discussie hierover te vermijden. Zoals bijvoorbeeld over racisme, LHBTIQ+ rechten of stikstof. Mensen in een meerderheidspositie kunnen het zich vaak gemakkelijker veroorloven om zich te onttrekken aan het debat over dergelijke thema's. Corona vormde hierop een uitzondering: het raakte iedereen en discussies over vaccineren hebben ook in de persoonlijke kring voor spanningen gezorgd. Sterke beelden over polarisatie zijn niet zonder gevolgen. Een gepolariseerde samenleving - of dat nu daadwerkelijk zo is of door mensen zo wordt beleefd - kan ervaren vijandigheid tussen politieke tegenstanders aanwakkeren. Dat kan op den duur de sociale cohesie en het functioneren van de democratie aantasten. Daarom is het belangrijk om in het politieke debat een harde toon en vijandige houding te vermijden en de inhoud centraal te stellen. Daarnaast doen zowel media als politiek er goed aan om meningsverschillen niet meteen polarisatie te noemen. Verschillen in meningen en opvattingen zijn er

immers altijd en horen bij een democratie. Het benadrukken van tegenstellingen kan echter verschillen onnodig uitvergroten.

LINK: <https://www.scp.nl/binaries/scp/documenten/publicaties/2022/12/29/continu-onderzoek-burgerperspectieven---bericht-2-2022/Burgerperspectieven+bericht+2+2022.pdf>

LINK:

<https://www.scp.nl/binaries/scp/documenten/publicaties/2022/12/29/continu-onderzoek-burgerperspectieven---bericht-2-2022/Aanvullend+onderzoek+COB+--+meting+juni+2022.pdf>

VERKENNING:

<https://www.scp.nl/binaries/scp/documenten/publicaties/2022/12/29/continu-onderzoek-burgerperspectieven---bericht-2-2022/COB+Kwalitatieve+verkenning+onder+burgers+-+meting+2.pdf>

TREFWOORDEN: Nederland

Publieke opinie

Radicalisering

Interetnische verhoudingen

Multiculturele samenleving

CODE: 146.22

TITEL: Welzijnsonderzoek LHBTIQA+ 2023 Gelderland en Overijssel

AUTEUR(S): Hasselt, M.

Spierings, N.

Hilten-Rutten, E. van

Koning, O. de

UITGAVE: Enschede / Nijmegen : Vizier / Radboud Social Cultural Research - Radboud Universiteit, 2023

SAMENVATTING: Dit rapport doet verslag van het derde onderzoek in het monitoren van het welzijn van LHBTIQA+ personen in Gelderland en Overijssel. Het eerste onderzoek vond plaats in 2019 en het voorlaatste onderzoek in 2021. Net als in 2021 is dit onderzoek uitgevoerd door Vizier in samenwerking met de Radboud Universiteit in opdracht van de provincies Gelderland en Overijssel. De hoofdvraag die het voorliggende rapport tracht te beantwoorden is: Hoe wordt de huidige acceptatie van LHBTIQA+-inwoners in Gelderland en Overijssel door hen zelf ervaren en hoe heeft deze zich in de afgelopen twee jaar ontwikkeld? Het onderzoek richt zich op verschillende deelgebieden: acceptatie, onveiligheid, sport & religie, woonomgeving & overheidsbeleid en geografische verschillen. Tot slot wordt een expliciete vergelijking gemaakt met de resultaten uit het Welzijnsonderzoek 2021. Waar mogelijk zijn de resultaten uitgesplitst naar verschillende seksuele voorkeuren en genderidentiteiten om zo een meer gedetailleerd inzicht te bieden in de welzijnssituatie en verschillen daarin. LHBTIQA+-personen woonachtig in een van beide provincies konden tussen begin februari 2023 en halverwege maart 2023 een online vragenlijst invullen. Uiteindelijk hebben 2.347 respondenten die binnen de doelgroep vielen dit (bijna) volledig gedaan. Ook zijn er 8 diepte-interviews afgenomen om de gevonden ontwikkelingen beter te kunnen duiden. Dit zijn de belangrijkste resultaten van het onderzoek: In vergelijking met 2021 ervaren transgenders en non-binaire personen nu een verontrustende toename in onveiligheid. Panseksuele, omniseksuele, queer, aseksuele en demiseksuele individuen geven over het geheel lagere cijfers voor hun welzijn dan homoseksuele, lesbische en biseksuele tegenhangers. Er zijn verschillen tussen regio's in Gelderland en Overijssel, waarbij sommige regio's meer acceptatie en veiligheid bieden dan andere. Met name in West-Twente en Noordwest-Overijssel wordt de acceptatie

door LHBTIQa+-personen als relatief laag ervaren. Een significant deel van de LHBTIQa+-gemeenschap overweegt (gedeeltelijk) te verhuizen vanwege hun LHBTIQa+-identiteit (7% in Gelderland en 9% in Overijssel), vooral onder niet-cisgender LHBTIQa+ individuen (17%). Ongeveer 10% geeft aan al eens verhuist te zijn om dezelfde reden. Aanbevelingen: Dit onderzoek benadrukt de noodzaak van een LHBTIQa+-beleidsplan en -adviescommissie in alle gemeenten. Zowel in grote als kleine gemeenten pleiten respondenten voor actief beleid waarbij bewoners betrokken worden bij het vaststellen van lokale behoeften. In het onderzoek geven onderzoekers van Vizier beleidsaanbevelingen voor gemeenten en andere organisaties.

LINK: <https://vizieroost.nl/wp-content/uploads/2023/10/Welzijnsmonitor-LHBTIQa-2023-Gelderland-en-Overijssel.pdf>

FACTSHEET: <https://vizieroost.nl/wp-content/uploads/2023/10/Facsheet-LHBTIQa-2023-monitor.pdf>

TREFWOORDEN: Gelderland

Overijssel

Homoseksualiteit

Discriminatie

Relatieverbetering (groepen)

Geweld

Biseksualiteit

Transseksualiteit

CODE: 005.23

TITEL: Welzijnsonderzoek LHBTIQa+ Gelderland en Overijssel

AUTEUR(S): Spierings, N.

Hilten-Rutten, E. van

Hasselt, M.

UITGAVE: Enschede / Nijmegen : Vizier / Radboud Social Cultural Research - Radboud Universiteit, 2021

SAMENVATTING: Dit onderzoek is een vervolg op het op het Samenlevingsonderzoek Oost-Nederland uit 2019 (Heuzels, L. & Hoeve, R. van der, Samenlevingsonderzoek Oost-Nederland : Acceptatie van LHBTI+’ers in Gelderland en Overijssel, april 2019) nu in opdracht van de provincies Gelderland en Overijssel uitgevoerd door Vizier in samenwerking met de Radboud Universiteit. De hoofdvraag is: Hoe wordt de huidige acceptatie van LHBTIQa+ inwoners in Gelderland en Overijssel door hen zelf ervaren en hoe heeft zich dit in de afgelopen twee jaar ontwikkeld? Het onderzoek richt zich op verschillende deelgebieden: acceptatie, onveiligheid, sport, religie en gemeentebestuur. Daarnaast wordt een expliciete vergelijking gemaakt tussen het onderzoek van 2019 en 2021 en worden geografische verschillen onderzocht. Waar mogelijk zijn de resultaten uitgesplitst naar seksuele voorkeur (LHBTI+) en genderidentiteit (TIQ+), zodat er een meer gedetailleerd beeld ontstaat. Tussen begin maart 2021 en begin april 2021 zijn via diverse kanalen Gelderse en Overijsselse LHBTIQa+ respondenten geworven voor het vragenlijstonderzoek. 1649 respondenten vielen in de doelgroep, waarvan er 1217 de volledige vragenlijst invulden. Ter verdieping zijn 18 aanvullende diepte-interviews afgenomen om ontwikkelingen beter te kunnen duiden. De acceptatie van LHBTIQa+’ers in Gelderland en Overijssel lijkt licht te zijn toegenomen ten opzichte van 2019, met name op het gebied van seksuele voorkeur. Voor genderidentiteit is de ontwikkeling minder eenduidig. LHBTIQa+’ers die meer afwijken van de maatschappelijke norm, ervaren meer onveiligheid en minder acceptatie. Dit geldt met name voor transgender en non

-binaire personen, en voor pan- en asexuelen. Transgender en non-binaire respondenten ervaren meer problemen op sportverenigingen, en vermijden daardoor vaker bepaalde sporten. De bespreekbaarheid en acceptatie van LHBTIQA+ in religieuze gemeenschappen is volgens christelijke gelovigen toegenomen. Wel zijn de cijfers die respondenten geven voor hun acceptatie het laagst in deze setting. Aanbevelingen Wat kunnen gemeenten en organisaties doen om LHBTIQA+'ers te ondersteunen? Er is een duidelijke roep om meer zichtbaarheid en vooral om meer proactief beleid. Met name in kleine gemeenten en dorpen is er nog veel ruimte voor verbetering door het nemen van relatief kleine stappen.

LINK: <https://vizieroost.nl/wp-content/uploads/2021/10/Onderzoeksrapport-Welzijn-LHBTIQA-Vizier-en-RU.pdf>

TREFWOORDEN: Gelderland

Overijssel

Homoseksualiteit

Discriminatie

Relatieverbetering (groepen)

Geweld

Biseksualiteit

Transseksualiteit

CODE: 005.21